

Пише > Радивоје Динуловић

О сценском дизајну: Дуг Огњенки Милићевић – две деценије касније

Своје прве текстове у *Сцени* објавио сам под уредништвом Огњенке Милићевић. Тачније – захваљујући Огњенки Милићевић, којој је било важно да (као и увек) отвори простор за нову тему а, чини ми се, можда, и за мене лично. Срели смо се у фебруару 1996. на првом симпозијуму који смо организовали у Атељеу 212 “Спектакл – Град – Идентитет”. Наравно, нико се није сетио да је позове – сама се јавила, заинтересована да учествује у нечему што тек почиње, а могло би имати смисла. Већ тада је било јасно колики и какав ће бити њен значај у настанку, развоју и утицају области коју данас познајемо као сценски дизајн.

Овај појам је у нашој средини формулисан нешто касније, у јесен те исте, 1996. године, када смо покретали Бијенале сценског дизајна у Музеју примењене уметности, због Прашког квадријенала и на његовим темељима, али и због заједничког немира и незадовољства које смо осећали у односу на позоришну, културну, друштвену, политичку и идеолошку стварност. Та стварност била је непосредно обележена студентским протестима, као и позицијама (личним, групним, колективним...) које је свако од нас тим поводом заузимао. Упоредо, поново смо почињали да успостављамо комуникацију са светом, примљени смо (напокон) у

чланство OISTAT-а и то ме је довело у везу са Памелом Хауард која је на лондонској Central St Martin's School of Art & Design водила међународне мастер студије сценографије. За мене је сусрет са Памелом Хауард и њеном школом представљао једну од професионалних прекретница, јер ми је отворио нов поглед на сценско стваралаштво и, још више, на могуће приступе образовању у овој области. То се посебно односило на схватање сценског простора и сценског дизајна у најширем смислу речи, а и на односе које је могуће градити међу учесницима у процесу настанка сценског дела, артикулацији позоришта као стваралачког и професионалног окружења и у промишљању едукације схваћене у тако измењеном контексту. Од тада, био сам опседнут идејом о могућој новој школи сценског дизајна и сценског простора, у нашој средини, за ту средину – и упркос њој. Размишљао сам “о једном постдипломском програму, у којем би било могуће остварити истинску синтезу различитих погледа на театар, као и различитих професионалних линија, где би истраживање сопствене традиције и искуства било доведено у исту раван са учењем од других средина, без лажне самоуверености, али и без осећања ниже вредности”.¹⁾

1) Р. Динуловић, “О облицима обликовања”, *Сцена*, број 1–2, 1999.

OGNJENKA
MILICEVIC

Програм је, после дугих и темељних припрема, реализован када је на чело београдског Универзитета уметности дошла Милена Драгићевић Шешић, 2000. године, у времену које је наговештавало могућност стварних и суштинских промена – у систему вредности, па тиме и у друштву, култури и образовању. Уз Ранка Радовића, Миомира Мијића и Герослава Зарића, посебно место у оснивању студија сценског дизајна имао је Љубомир Драшкић, мој некадашњи управник и редитељ са којим сам највише сарађивао. Предмет који је преузео, “Простор у драмској уметности”, он је одмах поделио са Огњенком Милићевић, и тако сам се, уз њега, негде у касно пролеће 2001. први пут нашао у кући Сергија Лукача и Огњенке Милићевић у улици Вајара Ђоке Јовановића, на Топчидерском брду у Београду. Тада заиста нисам ни слутио у којој ће мери разговори и рад са Огњенком Милићевић утицати на све чиме се бавим, на начин на који схватам позориште и, посебно, на начин на који схватам образовање. За мене је, као и за многе моје колеге и пријатеље, њена кућа постала трајно уточиште, а она сама неприкосновени саветник и ослонац.

Студије сценског дизајна, на Универзитету уметности у Београду, биле су од почетка наш заједнички подухват, грађене са задатком да успоставе “синтезијски однос према промишљању, креирању и продукцији сценских догађаја (у најширем смислу речи), а у првом реду да формирају генерацију будућих наставника на чијем ће деловању моћи да почивају образовни програми у овој области.”²⁾ Данас, када наши некадашњи студенти³⁾ предају на универзитетима у Београду, Загребу, Љубљани, Подгорици и Бањалуци, када је на Факултету техничких нау-

2) Из Пројекта интердисциплинарних магистарских уметничких студија сценског дизајна, Универзитет уметности у Београду, 2001.

3) До данас је одбрањено 10 докторских и 41 магистарски уметнички пројекат из сценског дизајна на Универзитету уметности у Београду. Први уметнички докторат у ширем региону Југоисточне Европе одбрањен је на Групи за сценски дизајн, 2008.

ка Универзитета у Новом Саду основана и развијена читава школа сценске архитектуре и дизајна, на свим академским нивоима⁴⁾, и формиран Центар за сценски дизајн, архитектуру и технологију (СЦен) као OI STAT центар за Србију, мислим да можемо да кажемо да је тај задатак испуњен.

Сада смо дужни да испунимо и други – онај који нам је Огњенка Милићевић поставила као уредница *Сцене* – задатак да развијемо феноменолошко, критичко и теоријско мишљење о сценском простору и сценском дизајну. Простор је, као “драмско лице”⁵⁾, у позоришту увек био значајан, а двадесети век је тај значај учинио драматичним. Данас, међутим, немамо јасан одговор ни на једно питање које је театар поставио савременој архитектури. Карактер и променљивост односа глумаца и гледалаца у простор-времену позоришне игре и даље су отворене теме. Истовремено, сценографија у ужем смислу речи чини се све мање потребном савременим редитељима – што, наравно, не умањује њен значај – напротив. Примена технолошких поступака и техничких средстава свих врста је драгоцен, инспиративна и незаобилазна, као што је увек и била, али у томе су критички приступ и селективност потребнији него икад. Све ово су теме на које ћемо и убудуће тражити одговоре – у настави, кроз разговоре, на новим конференцијама и симпозијумима, излажући уметничке радове и размишљајући о излагању сценографије ван контекста позоришне представе, у истраживачким, научним, уметничким и јавним пројектима. Посебно, успостављајући у *Сцени* и са Стеријиним позорјем заједнички простор комуникације и мишљења о сценском дизајну као изазов, као подстицај и као ослонац.

4) На основним, мастер и докторским студијама сценског дизајна у Новом Саду тренутно се школују 104 активна студента.

5) “Простор, драмско лице”, ур.: Огњенка Милићевић, Стеријино позорје, Нови Сад, 1980.